

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

Кафедра публічного управління та менеджменту організацій

*Методичні вказівки до практичних занять і виконання самостійних
завдань з дисципліни*

Сучасні проблеми розвитку економіки України

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за
спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28
«Публічне управління та адміністрування»

Чернігів, 2022

Методичні вказівки до практичних занять і виконання самостійних завдань з дисципліни «Сучасні проблеми розвитку економіки України» Укл.: В.Г.Маргасова, О.М.Руденко. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 27 с.

Укладачі:

Маргасова В.Г., професор кафедри економіки, обліку та оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Руденко О.М., професор кафедри публічного управління та менеджменту організацій Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент:

Михайловська О.В., д.держ.упр, доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій

Відповідальний за випуск:

Пономаренко С.І., к.е.н, доцент, зав. кафедри публічного управління та менеджменту організацій

Методичні вказівки укладено відповідно до програми курсу "Сучасні проблеми розвитку економіки України" з урахуванням основних напрямів сучасної системи публічного управління, соціально-економічного розвитку держави, нових підходів до його регулювання. Зазначені методичні матеріали дозволяють закріпити вивчений матеріал і поглибити свої знання та більш ґрунтовно підійти до опрацювання програми курсу.

ВСТУП

Економіки України нині виступає одним з ключових елементів системних реформи, які дадуть змогу вивести Україну на шлях сталого соціально-економічного розвитку, а отже, ставить перед публічним управлінням важливе завдання щодо побудови сучасного, стійкого, відкритого і конкурентоспроможного суспільства. Така мета може бути досягнута, перш за все, завдяки підготовці управлінців нового покоління, здатних до критичного переосмислення наявного та створення нового цілісного знання та професійної практики у сфері публічного управління та адміністрування, суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку, яких потрібно навчити творчо мислити, аналізувати економічні, політичні і соціальні процеси, систематизувати практичний досвід публічного управління розвинутих країн, робити ґрунтовні висновки щодо стратегії і тактики управління на наддержавному, національному, регіональному, місцевому рівнях. Підготовка таких фахівців можлива при опануванні дисципліни «Сучасні проблеми розвитку економіки України», що базується на новітніх концептуальних засадах управління публічною сферою, зорієнтованих на глибокий аналіз трансформаційних процесів сучасного світу, основаних на поєднанні теоретичної підготовки з вивченням практичного досвіду публічного адміністрування різних рівнів.

Дисципліна має міждисциплінарний характер і передбачає поєднання напрацювань суспільствознавчих наук – соціальної філософії, політології, економічної теорії, державного управління, синергетики.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми розвитку економіки України»: сформувати у аспірантів цілісне знання й розуміння взаємовпливу і взаємозв'язку соціально-економічної та суспільно-політичної складової шляхом їх модернізації в єдиній системі стабілізації економічного розвитку в інтересах громадян і безпеки держави.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні проблеми розвитку економіки України» є:

- сутність понять і категорій предметної області дослідження;
- організація процесу наукового дослідження з актуальних проблем суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку, чинників та їх взаємовпливу на специфіку економіки;
- функціональна роль держави та інститутів публічного управління в регулюванні соціально-економічного розвитку, визначення основних стратегічних пріоритетів публічного управління соціально-економічним розвитком України в контексті модернізації держави;
- формування системи управління економічними ризиками в умовах глобалізаційних викликів в інтересах громадян і безпеки держави.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування в аспірантів *наступних здатностей, навичок та вмінь*:

- здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність планувати й здійснювати власне наукове дослідження; працювати автономно та в команді;
- здатність до самостійного вивчення сучасної методології дослідження, зміни наукового профілю професійної діяльності; до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до проведення досліджень на високому науково-теоретичному та методологічному рівнях;
- вміння виявляти, ставити й вирішувати проблеми у сфері публічного управління, державного регулювання суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку, застосовувати отриманні знання у практичній діяльності;
- здатність використовувати теоретичні знання та практичні навички застосування комунікативних технологій, ораторського мистецтва для здійснення ділових комунікацій у професійній сфері;
- здатність представляти результати досліджень у вигляді звітів і публікацій державною та однією з іноземних мов; здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути та/або розширити наступні *загальні (ЗК) та фахові (ФК) компетентності*, передбачені освітньо-науковою програмою:

ІК. Здатність ідентифікувати та прогнозувати комплексні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, на наддержавному, національному, регіональному та місцевому рівнях, пропонувати новітні підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових концептуальних знань та/або професійної практики публічного управління та адміністрування.

ЗК 2. Здатність до критичного переосмислення наявного та створення нового цілісного знання та/або професійної практики у сфері публічного управління та адміністрування.

ФК 2. Здатність визначати, науково обґрунтовувати, критично оцінювати проблемні завдання та стратегічні напрями розвитку системи публічного управління на наддержавному, національному, регіональному, місцевому рівнях і на межі предметних галузей.

ФК 9. Здатність проявляти ініціативу впровадження та практичного застосування результатів наукових досліджень щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні *програмні результати навчання (ПРН)*, передбачені освітньо-науковою програмою:

ПРН 1. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування і на межі предметних галузей, мати дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень.

ПРН 6. Уміти оцінювати й обґрунтовувати пріоритетні напрями розвитку соціально-економічних систем держави, регіональної соціально-економічної системи.

ПРН 10. Уміти отримувати науково-прикладні результати, які сприяють розв'язанню важливої теоретичної та/або прикладної проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, що мають загальнонаціональне або світове значення.

ПРН 12. Уміти кваліфіковано відображати результати власних досліджень у наукових публікаціях провідних наукових видань, презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами, дискутувати з науково-професійною спільнотою.

Дисципліна «Сучасні проблеми розвитку економіки України» орієнтує аспірантів на наукову та практичну діяльність у суспільно-політичній та соціально-економічній сферах, сприяє формуванню вмінь та навичок, достатніх для вирішення складних суспільних проблем трансформаційного періоду, визначенню проблем та пріоритетів державної політики регулювання соціально-економічного розвитку на наддержавному, національному, регіональному та місцевому рівнях в інтересах громадян і безпеки держави.

Курс складається з 3 початкових модулів.

знати:

- теоретичні підходи щодо аналізу суспільно-політичного, соціально-економічного розвитку;
- напрями державної політики регулювання соціально-економічного розвитку;
- критерії виокремлення індикаторів інноваційного розвитку;
- механізми створення привабливих умов для творців інновацій, стимулювання інноваційної активності;
- особливості відкритих інновацій в умовах глобалізації;
- напрями та пріоритети взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги;
- завдання публічної адміністрації щодо регулювання соціально-економічного розвитку; функції публічної адміністрації в сфері соціально-економічного розвитку;

- новітні стратегії економічного, соціального, екологічного розвитку та екологічної безпеки;
- стратегії розвитку публічного сектору на основі форсайт-технологій;
- систему заходів, інструментів, практик управління ризиками в умовах зростаючої невизначеності та нестабільності внутрішнього і зовнішнього середовища;

вміти:

- визначати проблеми та закономірності розвитку економіки України, її впливу на соціально-економічний розвиток держави;
- використовувати новітню методологію дослідження сучасного стану розвитку економіки;
- виокремлювати чинники та тенденції стабілізації соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізаційних викликів;
- розробляти сценарії і прогностичні оцінки розвитку України за сучасними індикаторами Європейського інноваційного табло;
- шляхи та напрями впровадження інновацій в діяльність органів публічної влади;
- визначати напрями та шляхи адаптації досвіду провідних країн щодо розвитку публічного сектору та системи публічного управління;
- виокремлювати фактори, що визначають ступінь ризику;
- здійснювати аналіз та моніторинг ризикоутворюючих факторів при дослідженні нестабільності та небезпеки;
- визначати критерії та індикатори рівня безпеки/небезпеки розвитку суспільства;
- прогнозувати змінні пріоритети системи публічного управління щодо суспільно-політичної та соціально-економічної стабільності в інтересах громадян і безпеки держави.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є поточний та семестровий контроль. Поточний контроль складається з опитувань, які проводяться під час лекцій. Семестровий контроль проводиться у вигляді заліку, запитання до якого на початку семестру розміщується у системі дистанційного навчання MOODLE. Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання також є:

- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації та виступи на науково-комунікативних заходах

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Економіка України та її вплив на соціально-економічний розвиток держави

Тема 1.1. Соціально-економічний розвиток сучасної України та державна політика його регулювання. Суспільно-політичні виміри регулювання розвитку економіки України. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи. Економіка України та вектори її впливу на соціально-економічний розвиток держави. Соціально-економічний розвиток як пріоритет забезпечення суспільної стабільності. Проблеми, виклики та ризики соціально-економічного розвитку. Державна політика регулювання соціально-економічного розвитку.

Тема 1.2. Інноваційний розвиток – вихідна умова економічного зростання та підвищення добробуту населення. Державна підтримка і стимулювання інноваційної діяльності в Україні. Нові методи (інструменти) державної підтримки та забезпечення розвитку національної інноваційної системи. Ресурсне забезпечення реалізації Концепції розвитку національної інноваційної системи. Індикатори інноваційного розвитку. Сценарії і прогнози оцінки розвитку України за сучасними індикаторами Європейського інноваційного табло. Державна політика з питань забезпечення розвитку національної інноваційної системи.

Тема 1.3. Стратегія соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів. Новітня методологія дослідження сучасного стану розвитку економіки – методи транзитивного (передбачає розробку імітаційних моделей поведінки реальних систем шляхом встановлення особливостей перехідних станів системи) та інноваційного (передбачає розробку ймовірнісних динамічних моделей стабільного розвитку системи) моделювання, інноваційної редукції (зведення структури суспільних інновацій до складових елементів процесу їх утворення за допомогою інноваційних фільтрів) та стабілізаційного аналізу (спосіб розв'язання проблеми розвитку складних систем із застосуванням стабілізаційних моделей); інноваційна матрицю загроз і небезпек. Системні чинники стабілізації соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізаційних викликів. Вплив процесів інтеграції та глобалізації на динаміку стабільності/нестабільності соціально-економічної сфери та стратегічні напрями її забезпечення в публічному управлінні.

Тема 1.4. Пріоритети публічного управління економічним та соціально-економічним розвитком України. Основні стратегічні пріоритети розвитку національної економіки. Адаптація національної інноваційної системи до умов глобалізації в контексті підвищення її конкурентоспроможності. Переорієнтація системи продукування інновацій

на споживача публічних послуг. Створення привабливих умов для творців інновацій, стимулювання інноваційної активності. Інновації в державно-управлінській діяльності. Подолання кризових протиріч у впровадженні державно-управлінських інновацій.

Міжнародні фактори ефектизації системи публічного управління економічним розвитком України. Проблеми залучення іноземних інвесторів. Участь України в міжнародних проектах і програмах. Взаємодія органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги.

Змістовний модуль 2. Економічна модернізація України як детермінанта стабільності соціально-економічного розвитку

Тема 2.1 Суперечності інноваційного процесу в Україні та шляхи їх розв'язання. Швидкість інноваційних процесів. Наукомісткість і капіталоємність суспільного та соціально-економічного розвитку. Особливості відкритих інновацій в умовах глобалізації. Відкриті інновації і глобалізація. Крос-культурні фактори відкритих інновацій. Розвиток крос-культурних компетенцій інноваційного середовища. Суперечності розвитку відкритих інновацій в Україні. Відкриті інновації у стратегії соціально-економічного розвитку.

Тема 2.2. Прогресивні суспільні технології та їх вплив на економічну модернізацію України. Технологізація та ефективність. Публічне регулювання економічних процесів. Завдання публічної адміністрації щодо регулювання соціально-економічного розвитку. Функції публічної адміністрації в сфері соціально-економічного розвитку.

Тема 2.3. Зарубіжний досвід розробки й реалізації ефективних стратегій модернізації країни. Інноваційні стратегії економічного розвитку Великої Британії та Швеції. Стратегії соціально-екологічного розвитку та екологічної безпеки. Досвід країн ЄС у виборі пріоритетів розвитку країни на основі форсайту (Франція, Німеччина, Швеція, Угорщина). Стратегії розвитку публічного сектору на основі форсайт-технологій. Досвід країн Східного партнерства щодо стратегії розвитку системи публічного управління.

Тема 2.4. Модернізація України: основні напрями та пріоритети. Модернізація економіки, модернізація держави та модернізація суспільних відносин. Подолання кризової соціально-економічної нерівності населення. Відновлення довіри населення до держави і влади. Авторитет влади, її готовність і здатність поєднувати зміцнення державного управління з поглибленням демократії. Стабільність демократії. Суспільно-політична модернізація в умовах ризиків та криз.

Змістовний модуль 3. Система управління економічними ризиками в умовах глобалізаційних викликів

Тема 3.1. Концептуалізація ризиків та криз в економічній та управлінській науках. Поняття «ризик», «схильність до ризику», «невизначеність» щодо економіки, «ризик як вимірنا невизначеність», «макроекономічна невизначеність», «інвестиційні» та «підприємницькі» ризики, класифікація ризиків. Соціальні ризики. Еколого-економічні ризики. Фактори, що визначають ступінь ризику. Оцінка імовірних ризиків прийняття управлінських рішень, моніторинг інновацій, управління ризиками. Система заходів, інструментів, практик управління ризиками в умовах зростаючої невизначеності та нестабільності внутрішнього і зовнішнього середовища. Механізм стабілізації ризиків – «плата за ризик».

Тема 3.2. Система управління ризиками. Управління ризиками як процес моніторингу, обліку та впливу на фактори, що призводять або можуть призвести до загроз стабільності суспільного розвитку, безпеки населення, виробничо-економічних систем, навколишнього середовища, порушення стану рівноваги. Підходи до управління ризиками шляхом взаємодії суб'єктів публічного управління, виявлення категорій ризиків, факторів їх виникнення, прогнозних припущень щодо зміни у суспільному та соціально-економічному розвитку. Методи управління ризиками та невизначеністю. Аналіз ризикоутворюючих факторів при дослідженні нестабільності та небезпеки. Поняття безпеки/небезпеки. Ризик як оцінка небезпеки.

Тема 3.3. Управління ризиками в умовах глобалізаційних викликів. Критерії та індикатори визначення рівня безпеки/небезпеки розвитку суспільства. Прогнозна модель управління безпекою суспільства. Ризик – небезпека – криза.

Зміна базових пріоритетів - екологічна криза, соціальна нерівність, криза глобального економічного управління, глобальна культурна криза. Ключові глобальні ризики та їх вплив на еволюцію ціннісних засад суспільства. Структурна перебудова системи публічного управління щодо суспільно-політичної та соціально-економічної стабільності в інтересах громадян і безпеки держави.

Практичні завдання до Теми 1.1. Соціально-економічний розвиток сучасної України та державна політика його регулювання

Стабілізація економіки України пов'язана з державною політикою соціального розвитку держави. Державну політику соціального розвитку України можна вважати ефективною, якщо вона буде направлена не лише на соціальний захист бідних і потребуючих, а й на формування високого людського потенціалу нації через систему освіти, охорони здоров'я, культури. В той же час вплив соціальних факторів на результати економічного розвитку недостатньо досліджені економічною наукою і не враховуються нинішньою практикою господарського керівництва країни та регіонів.

○ Ознайомтесь з додатковими матеріалами до теми: 1) Вожняк М.Г. Соціально-економічний розвиток України в умовах сучасних глобальних викликів (http://ierjournal.com/journals/24/2016_1_Wozniak.pdf); 2) Головня О. М. Державна політика соціального розвитку України в контексті забезпечення стабілізації економіки: (теорія, методологія, перспективи): монографія / О. М. Головня. Запоріжжя:, 2017. 492 с. (<http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/19421.pdf>).

○ Дайте відповідь на питання: Що таке стабільний соціальний розвиток? Які основні глобальні виклики? Які інструменти економічної політики держави в умовах формування позитивних трансформацій соціального розвитку України Ви знаєте? Наведіть перелік сучасних глобальних викликів соціально-економічного розвитку в Україні.

○ Усні відповіді на питання по лекційному матеріалу.

Кейс:

ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ШВЕДСЬКИМИ БАНКАМИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ КЕЙС 1 АНОТАЦІЯ - ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС СИТУАЦІЇ

Паралельно з посиленням фінансової глобалізації зростають і заходи з протидії відмиванню грошей (Svedberg Helgesson & Mörth, 2018). Починаючи зі спроб протидії організованим злочинним угрупованням, особливо причетним до торгівлі наркотиками, боротьба з відмиванням грошей (AML) перетворилася на одну з центральних арен глобального та транснаціонального регулювання (Tsingou, 2020). Під відмиванням грошей тут розуміють процеси, за допомогою яких гроші, що походять з незаконних джерел, таких як злочинність, наркотики тощо, можуть виглядати як такі, що походять з незлочинних джерел. Регулювання у сфері протидії відмиванню коштів включає в себе поєднання "репресивного" кримінального права та "превентивного" банківського права і тому зазвичай описується як державно-приватне партнерство з метою запобігання, виявлення та переслідування відмивання коштів (Seyad, 2012). "Репресивні" заходи стосуються спеціальних правових санкцій, тоді як "превентивні" - практики, якої слід дотримуватися, щоб запобігти можливості відмивання грошей. Однак в

організації заходів з протидії відмиванню коштів існує внутрішня суперечність, яка полягає в тому, що аутсорсинг запобігання злочинам, тобто "превентивні" заходи, можуть бути, і часто є, контрпродуктивними з огляду на міркування прибутку приватних підприємств.

Суб'єктами, що входять до комплексу регулювання у сфері протидії відмиванню коштів, є, з одного боку, урядові та міжурядові органи, які становлять "пропозицію" регулювання у сфері протидії відмиванню коштів. Це організації, які від імені урядових або наднаціональних органів встановлюють жорсткі та/або м'які правила або відповідають за нагляд за дотриманням таких правил, наприклад, національні правоохоронні органи та органи фінансового нагляду; Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), яка є міжурядовим політичним органом, що видає рекомендації, які відображають жорстке регулювання на рівні ЄС; Егмонтська група, яка є мережею підрозділів фінансової розвідки по всьому світу, що співпрацюють у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму; Базельський комітет з банківського нагляду, який розробляє керівні принципи та рекомендації, що встановлюють стандарти для фінансових регуляторів більшості країн; Постійний комітет з протидії відмиванню грошей (AMLSC), який є постійним комітетом Європейського банківського управління (ЕВА) і підпорядковується Раді наглядових рад (BoS). Крім того, національні органи влади США можуть накладати правила на неамериканські банки в усьому світі, намагаючись здійснювати протидію відмиванню коштів та ухиленню від сплати податків у всьому світі.

На додаток до цих "державних" організацій, організації приватного сектору, такі як банки, кредитні спілки, трастові компанії, страхові компанії, пенсійні фонди та інвестиційні банки, відіграють важливу роль не тільки як "сторона дотримання" комплексу заходів з протидії відмиванню коштів, але й як агенти запобігання злочинам. Складаючись переважно з фінансових установ, приватні суб'єкти через свої бізнес-моделі наражаються на ризики використання для відмивання грошей і тому повинні продемонструвати, що вони володіють повною та актуальною інформацією про всіх своїх клієнтів і що вони мають адекватні системи контролю та моніторингу, які дозволяють виявляти підозрілі операції. Водночас, відповідно до транснаціонального регулювання, фінансові установи зобов'язані (про)активно працювати над заходами із запобігання злочинам. У зв'язку з цим актори називають учасників переговорів, які стоять за встановленням жорстких і м'яких правил, а також за їх розробкою. Тобто "відправники" та "отримувачі" регулювання у сфері протидії відмиванню коштів.

На цьому тлі цей кейс дає уявлення про досвід регулювання у сфері протидії відмиванню коштів у шведських банках, що працюють у країнах Балтії, і дає можливість проаналізувати дилему підзвітності та належного врядування. Складність регуляторного поля у сфері протидії відмиванню коштів означає, що на практиці не завжди легко встановити чіткі лінії підзвітності та визначені сфери відповідальності. Ця дилема ґрунтується на передумові, що капіталізм вимагає чіткого розмежування між державним і

приватним секторами, оскільки їхня логіка функціонування відрізняється. У той же час спостерігається все більше залучення приватних суб'єктів до державного сектору. Отже, центральним питанням у цьому випадку є те, чи здатні державні суб'єкти змусити приватних суб'єктів нести відповідальність за свої рішення, виходячи з принципів належного врядування, згідно з якими повинні працювати органи державної влади.

Скандинавські банки в країнах Балтії

Невдовзі після розпаду Радянського Союзу скандинавські банки почали засновуватися в країнах Балтії і швидко стали домінуючими гравцями на фінансових ринках регіону. Скандинавські та шведські банки займають значну частку банківського сектору країн Балтії: на два шведські банки, що працюють у регіоні, у 2021 році припадає 65% ринку Естонії, 59% ринку Литви та 46% ринку Латвії. Таким чином, в інтересах як шведських банків, так і фінансових секторів країн Балтії, щоб шведські банки продовжували свою активну діяльність у регіоні. Перші - через прибутковість балтійських операцій, а другі - через те, що економіка країн Балтії життєво залежить від присутності шведських банків (Westerberg, 2019). Однак, як ми побачимо нижче, діяльність скандинавських банків у країні була далеко не безпроблемною.

Будучи приватними підприємствами, орієнтованими на отримання прибутку, банки часто вважають за краще оцінювати клієнтів на основі їхньої прибутковості, а не схильності клієнтів використовувати банк для відмивання грошей. Перший зі "скандалів" був висвітлений у міжнародних ЗМІ у 2018 році, коли Danske Bank визнав, що через його філію в Естонії пройшли підозрілі платежі на загальну суму 200 мільярдів євро. Ймовірно відмивання грошей відбувалося в період з 2007 по 2015 рік, а підозрілі транзакції були пов'язані, серед іншого, з кримінальними мережами в Росії, особами, пов'язаними з російською розвідкою, а також з бізнесом, що ведеться з Північною Кореєю. Розслідування зазначених транзакцій все ще тривають у кількох зачеплених країнах. Однак у червні 2020 року в результаті гострої кризи, що виникла, Danske Bank досяг угоди про продаж усього свого естонського відділення місцевому банку LHV (ТТ, 2020; Johnson & Fulton, 2020).

Лише через шість місяців після того, як стало відомо про скандал з відмиванням грошей у Danske Bank, шведське телебачення повідомило, що Swedbank протягом майже десятиліття використовувався для масштабного відмивання грошей у Балтійському регіоні. Згідно з аналізом, представленим у телевізійній програмі, близько 40 мільярдів шведських крон було переказано 50 клієнтами естонської філії банку з 2007 по 2015 рік, серед яких, як стверджували журналісти, були виявлені явні ознаки відмивання грошей (Bergsten & Lindahl, 2019). Криза, що виникла, ймовірно, була посилена тим, що керівництво банку, посиляючись на "зовсім інший" клієнтський портфель Swedbank, заперечувало, що щось подібне до того, що відбувалося в естонській філії Danske Bank, могло статися і в Swedbank.

Однак журналісти, які стоять за цими викриттями, стверджували, що з 2007 по 2015 рік між клієнтами двох банків було здійснено велику кількість транзакцій (Dyffvermark, Larsson Kakuli & Gordh Humlesjö, 2019). У 2019 році Swedbank втратив третину своєї ринкової вартості, а через рік ПФР оштрафувало банк на рекордну суму в 4 мільярди шведських крон за недоліки в процесах і процедурах протидії відмиванню коштів, а також за приховування інформації від органів влади (Johnson & Fulton, 2020; Finansinspektionen, 2020).

Штраф у розмірі 4 мільярди євро фактично ґрунтувався на попередженні про "серйозні недоліки" у практиці Swedbank. Самі по собі "недоліки" не становили кримінального злочину, але вказували на небажання серйозно ставитися до занепокоєння щодо відмивання грошей. Таке небажання підтверджувалося тим, що Сведбанк неодноразово приховував інформацію від ФО. Слід зазначити, що розслідування ПФР не з'ясувало, чи дійсно мало місце відмивання грошей, а зосереджувалося на (недостатній) превентивній практиці у Swedbank. Наразі в Естонії розпочато кримінальне розслідування з метою з'ясувати, чи мало місце відмивання коштів в операціях Swedbank в Естонії

Завдання

Як представник Шведського органу фінансового нагляду (Finansinspektionen, FI) ви берете участь у спільному з Естонським органом фінансового нагляду (EFSA) розслідуванні випадків відмивання коштів у період з 2007 по 2016 роки з метою зміцнення співпраці між установами з протидії відмиванню коштів у регіоні Балтійського моря. Звертаємо вашу увагу на той факт, що починаючи з 2007 року EFSA повідомляла шведське ПФР про неодноразові випадки неповної, неіснуючої та потенційно фальсифікованої документації про клієнтів та бенефіціарних власників серед клієнтів Swedbank з високим ступенем ризику. До скандалу з Danske Bank у 2018 році Swedbank продовжував цю практику, не бажаючи ризикувати значним скороченням депозитів і пов'язаних з ними комісій, незважаючи на попередження, а фінансові установи не виявляли особливого інтересу до застережень EFSA. Ознайомившись з рішенням ПФУ, яке винесло попередження та наклало адміністративний штраф на Swedbank у 2020 році, ви повинні підготувати службову записку, в якій викладете аргументи на користь 1) скасування або 2) залишення цього рішення в силі. Під час підготовки доповідної записки ви повинні врахувати той факт, що: а) Swedbank отримав попередження та штраф, а фактичного відмивання коштів ФО не розслідувала; б) ФО отримувала численні попередження від свого естонського колеги, але не реагувала на них; в) поки інший скандинавський банк не був викритий у відмиванні коштів у країнах Балтії, ФО не було викрито. Далі, г) пов'яжіть вищезазначене з Європейським кодексом належної адміністративної поведінки.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ ТЕМАТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Цільовою аудиторією є студенти, які вивчають державне управління, або практикуючі державні службовці. Кейс розроблений спеціально для обговорення труднощів, пов'язаних з: а) державно-приватним партнерством з точки зору державного управління; б) етичною оцінкою - за допомогою Європейського кодексу належної адміністративної поведінки або іншого подібного принципу належного врядування - конкуруючих стандартів і конфлікуючих інтересів у державному управлінні. Викладач може розділити учасників таким чином, щоб половина працювала над скасуванням рішення, а інша половина - над його підтримкою.

ПРОБЛЕМА (АБО ПРОБЛЕМНА СИТУАЦІЯ), ЯКУ ПОТРІБНО ВИРІШИТИ

У широкому розумінні проблема полягає в дилемі між ефективністю та демократичним врядуванням. Цю дилему можна розбити на три різні аспекти. 1) Державно-приватне партнерство об'єднує дві часто протилежні логіки: суспільного блага та приватного блага. Визначення суспільного блага не є очевидним, оскільки економічне зростання може вважатися суспільним благом, тоді як досягнення його злочинним шляхом - ні. Це призводить до другого аспекту, який стосується 2) необхідності прийняти рішення щодо різних визначень суспільного блага. Європейський кодекс належної адміністративної поведінки є одним із прикладів нормативного регулювання, покликаного допомогти державним службовцям орієнтуватися в таких ситуаціях. Втім, принципи належного врядування не рідко використовуються для регулювання відносин між ЄС та країнами-асоційованими членами, а також відносин між країнами-членами ЄС. Належне врядування часто має як інституційну, так і політичну мету: очікується, що принципи належного врядування сприятимуть створенню надійних, але водночас демократичних інституцій. Принципи належного врядування також використовуються для санкціонування певної гегемоністської адміністративної культури, яка може а) придушити місцеві відмінності в публічному управлінні

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ КЕЙСІВ (ЗАВДАННЯ)

Учасники в групах отримують завдання проаналізувати рішення ПФР винести попередження та оштрафувати Swedbank за недостатню суворість у боротьбі з відмиванням грошей та аргументувати своє рішення на користь або проти нього. Обидві групи повинні розглянути наступні питання і обговорити, яким чином вони вказують на: а) скасування рішення ПФР; б) підтримку рішення ПФР: ефективність проти демократії, враховуючи, що приватні прибутки можуть також означати загальне економічне зростання і збільшення кількості робочих місць державно-приватне партнерство у запобіганні злочинності нечіткі межі відповідальності і компетенції між EFSA і ПФР недбале ставлення ПФР до попередніх попереджень EFSA щодо Swedbank Розглядаючи ці питання, учасники повинні звернутися до принципів належного врядування ЄС, проілюстрованих, наприклад, у

Європейському кодексі добросесної управлінської поведінки. Варіанти не є однаково складними. Легше аргументувати на користь рішення ДФР, ніж проти нього, але з педагогічної точки зору є сенс подумати і про аргументи, які можуть бути наведені проти нього. Залежно від учасників, завдання можна ускладнити, включивши в нього більше деталей з рішення фінансової установи. Суть полягає в тому, що рішення є попередженням, яке ґрунтується на виявлених недоліках у практиці боротьби з відмиванням грошей, і в цьому рішенні не було доведено фактичного відмивання грошей.

Практичні завдання до Теми 1.2. Інноваційний розвиток – вихідна умова економічного зростання та підвищення добробуту населення

Протягом останніх десятиліть світова економіка, насамперед розвинутих країн, увійшла в період радикальної структурної трансформації, пов'язаної із суттєвим зростанням ролі наукомістких, високотехнологічних виробництв, розвиток яких визначається, головним чином, інтенсивним використанням знань і широким упровадженням інновацій у різні сфери економічного життя. Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовило необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, яка повинна була забезпечити високі та стабільні темпи економічного зростання, вирішити певні соціальні й екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі.

○ Ознайомтесь з додатковими матеріалами: 1) Смулка О. І., Черевко Г. В. Інноваційний розвиток: світовий досвід та рекомендації для України (<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/210.pdf>); 2) Інновації та економічна безпека держави (https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Zadykhaylo/1_2.pdf). Дайте відповідь на питання: Що для України є головним пріоритетом економічного розвитку?

○ Створіть презентацію чи доповідь на тему «Вплив держави на інноваційний розвиток економіки: світовий досвід»;

○ Усні відповіді на питання по лекційному матеріалу;

○ Реєстрація на платформі Coursera та проходження курсу «Innovation Management» за посиланням: <https://www.coursera.org/learn/innovation-management> (даний курс необхідно завершити до останнього практичного заняття).

Практичні завдання до Теми 1.3. Стратегія соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів

Глобалізаційні виклики світової економіки поставили перед Україною об'єктивну необхідність розвитку за умов неготовності країни до глобальної конкуренції і глобальної інтеграції. Розвиток економіки України в умовах глобалізації відбувається в умовах незавершеної системної соціально-економічної і політичної трансформації, що породжує проблеми, пов'язані з

оптимальним включенням економіки країни в глобальну економіку. Водночас вплив глобалізаційних процесів створює необхідність нових теоретичних підходів для обґрунтування структурної трансформації моделі розвитку економіки країни. Напрями дії глобалізаційних процесів на економіки країн є досить складними і суперечливими.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Ознайомтесь з додатковими матеріалами: Sokur, M. Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку України в умовах глобальних викликів (<https://periodicals.karazin.ua/socoeconom/article/view/16664>) та схарактеризуйте сучасну модель розвитку України.

Ситуація для аналізу:

В Україні є істотний резерв посилення економічної мотивації іноземного інвестування, що певною мірою не залежить від реформування інвестиційного клімату, а пов'язаний лише з організаційними чинниками. Інвестиційна політика має ґрунтуватися на основній стратегічній меті реформування економіки, визначати систему державних, галузевих і регіональних пріоритетів, застосовувати прогресивні підходи до участі інвесторів у стабілізації та розвитку всіх секторів економіки. Для організації та координування робіт щодо реалізації зазначених пріоритетів потрібно підготувати програмні документи, де б конкретизувалися цілі, завдання, терміни, ресурси та виконавці заходів, спрямованих на принципові зрушення в підходах до залучення інвестицій, визначення напрямів формування інвестиційної політики, підвищення її впливу на процеси реформування економіки й ефективне використання виробничого потенціалу господарських організацій. Системний розгляд шляхів і пропозицій щодо значного прискорення і підвищення ефективності інвестиційної діяльності дозволяє згрупувати їх навколо таких основних питань: 1 створення інвестиційного середовища, сприятливого для інвесторів; 2 визначення державних, галузевих і регіональних пріоритетів; 3 формування комплексної системи державного управління інвестиційною діяльністю; 4 консолідація і розвиток джерел фінансування інвестицій; 5 створення системи державної підтримки інвестиційної діяльності галузей, територій, суб'єктів господарювання та інвестиційних проєктів. Перевага у визначенні державного інвестування виробництва має надаватися ключовим виробництвам, а також галузям, які забезпечують створення інфраструктури, наукомістким і високотехнологічним виробництвам. Важливим елементом формування позитивного інвестиційного клімату в Україні є активізація співпраці з міжнародними економічними інституціями, вплив яких на фінансові потоки в системі світового господарства досить значний.

Питання (завдання) для обговорення кейсу:

1. Висловте свою думку щодо економічної мотивації іноземного інвестування в Україні.

2. Запропонуйте проєкт плану заходів щодо поліпшення бізнес-клімату та активізації інвестиційної складової економіки.

Практичні завдання до Теми 1.4. Пріоритети публічного управління економічним та соціально-економічним розвитком України

Криза в Україні призводить до погіршення соціально-економічних умов. Тому пріоритетом повинна стати формування соціально-економічної безпеки на державному та регіональному рівнях. Ефективним інструментом для цього є публічне управління, яке сприяє участі громадянсько-госуспільства в процесі регулювання розвитку регіонів. Тому актуальності набуває завдання дослідження передумов його впровадження, спроможності публічного управління в досягненні належних результатів.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Проаналізуйте інструменти стратегічного управління регіональним розвитком у розвинених країнах світу та представте інформацію у вигляді таблиці (табл 1).

Таблиця 1

Інструмент	Характеристика інструменту	Країна у якій використовувався
...	...	...

Ситуація для аналізу:

Проблеми і перспективи державно-приватного партнерства в Україні Умовою належного функціонування ринкової економіки є конструктивна взаємодія суб'єктів господарювання та органів державної влади. Характер цієї взаємодії, методи та конкретні форми можуть суттєво відрізнятися в залежності від національних особливостей ринкових відносин. При цьому держава ніколи не звільняється від виконання своїх функцій, пов'язаних з національними інтересами, а бізнес, у свою чергу, завжди залишається джерелом розвитку і збільшення суспільного багатства. Світовий досвід демонструє успішність використання механізму державно-приватного партнерства, насамперед для створення нової та підтримки вже наявної інфраструктури суспільного життя. Таким чином, питання державно-приватного партнерства є сьогодні одним із актуальних в Україні, про що постійно говорять на різних рівнях державної влади.

Питання (завдання) для обговорення:

1. Схарактеризуйте відносини державно-приватного партнерства України.
2. Проаналізуйте потенційно можливі ризики в реалізації проєктів державно-приватного партнерства.
3. Запропонуйте систему моніторингу ризиків в проєктах державноприватного партнерства.

Практичні завдання до Теми 2.1. Суперечності інноваційного процесу в Україні та шляхи їх розв'язання

Обговорюючи проблему необхідності активізації інноваційного сектора економіки, слід вказати, що в останні роки урядом прийнято багато постанов та рішень, державних програм, спрямованих на підвищення інноваційної результативності у різних галузях, однак більшість з них не вдалося реалізувати в повному обсязі в реальній економіці. В цих умовах виникають економічні суперечності між інтересами держави та підприємствами, орієнтованими на інноваційний шлях розвитку, розв'язання яких потребує ґрунтовних досліджень.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Проаналізувати додаткові матеріали: Кендюхов О. В., Болгов В. Є., Тарапата С. О. Дослідження тенденцій інноваційного розвитку економіки України (<http://www.venu-journal.org/download/2019/2/14-Kendiukhov.pdf>);
- Дайте відповідь на питання: Які існують джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні? Схарактеризуйте інноваційну активність підприємств України; Назвіть проблемні аспекти інноваційного процесу.
- Підготуйте доповідь по темі для участі у конференції.

Практичні завдання до Теми 2.2. Прогресивні суспільні технології та їх вплив на економічну модернізацію України

Економічна модернізація передбачає інтенсифікацію процесу економічного відтворення, котра досягається завдяки зростанню спеціалізації та диференціації праці, енергетичного устаткування виробництва, перетворення науки на виробничу (економічну) силу та здійсненню раціонального управління інноваційним розвитком виробництва.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Проаналізувати додаткові матеріали: Ситник Н.С., Шушкова Ю.В. Реіндустріалізація економіки на основі технологічної модернізації: сутнісна характеристика поняття (<https://core.ac.uk/download/pdf/333813652.pdf>);
- Наведіть основні характеристики поняття реіндустріалізації;
- Ознайомтесь з теорією розбитих вікон та дайте відповідь на питання: Чому, на Вашу думку, «стоп-кран» все ж спрацював? Які рішення мера міста Нью-Йорк щодо вирішення чинної проблеми Ви вважаєте найбільш вдалимими?

Практичні завдання до Теми 2.3. Зарубіжний досвід розробки й реалізації ефективних стратегій модернізації країни

Для впровадження системних реформ в Україні не варто сліпо копіювати чужі реформи, або шукати універсальні формули успіху. Водночас вивчення зарубіжного досвіду дозволяє виділити загальні фактори ефективності реформ для забезпечення структурного розвитку національної економіки. Аналізуючи зарубіжний досвід структурної переорієнтації економіки науковці роблять висновок, що формування гармонійної структури українського національного виробництва повинно

базуватися на збільшенні частки підприємств, що виробляють кінцевий високотехнологічний продукт (ІТ, авіакосмічна галузь, приладобудування).

- Усні відповіді на питання по темі;
- Ознайомлення з додатковою інформацією: Гедз М. Й. Підходи до формування стратегії модернізації економіки регіону (<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3299>);
- Дайте відповідь на питання: Що маєтсья на увазі під стратегічним плануванням процесу модернізації економіки?
- Проаналізуйте закордонний досвід країн ЄС у виборі пріоритетів розвитку країни на основі форсайту (Франція, Німеччина, Швеція, Угорщина). Для створення презентації здобувачі об'єднуються у команди та обирають країну за попереднім узгодженням з викладачем.

Практичні завдання до Теми 2.4. Модернізація України: основні напрями та пріоритети

Для української структури економіки потрібні не тільки соціально-економічні реформи, а й технологічна модернізація промисловості та інфраструктури, розвиток нових галузей. Вдалою формою стимулювання економічного розвитку є поєднання масштабної дерегуляції і технологічної модернізації, яка неможлива без подолання інвестиційної кризи.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Ознайомлення з додатковою інформацією: "Пріоритети модернізації інфраструктури життєдіяльності сільських територій". Аналітична записка (<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/prioriteti-modernizacii-infrastrukturi-zhittediyalnosti-silskikh>). Чи змінились пріоритети станом на 2020 рік? Чи можете Ви доповнити перелік пріоритетних напрямів розвитку відповідно до сучасних викликів?
- Ситуація для аналізу «Людський потенціал та економічний розвиток держави в умовах сучасних трансформаційних змін»

Опис ситуації. Визначення «людського потенціалу» розглядається як сукупність умов життя людини в її соціальному, політичному, культурному, духовному, матеріальному та інших аспектах. Індикатором ефективності соціальної рівня виступає відображення раціональних або мінімальних потреб забезпеченості населення певного соціально-територіального утворення. В умовах постіндустріального суспільства зростають вимоги до фізичних якостей, і особливо до освіти працівника, зокрема його здатності до постійного підвищення кваліфікації. Сьогодні Україна потерпає від поєднаної дії економічної, освітньої та демографічної криз, які підсилюють одна одну та перешкоджають виходу на шлях підвищення якості життя та соціально-економічного розвитку. Конкурентоспроможність залишається на низькому рівні. Як наслідок, низький рівень доходів і заробітної плати стає не лише наслідком, а й однією з головних причин низького соціально-економічного розвитку країни, тривалого перебування економіки у кризовому стані.

Водночас спостерігаються тенденції до погіршення якості трудових ресурсів: зниження показників стану здоров'я, зменшення попиту на якісну освіту; посилюються негативні демографічні процеси та, відповідно, якість людського капіталу. Для підвищення якості людського капіталу в Україні необхідно вирішити, насамперед, три основні проблеми: демографічну, економічну, освітню. Безумовно, можна назвати ще низку інших, не менш гострих та актуальних заходів підвищення якості людського капіталу в Україні, які допоможуть вирішити такі проблемні питання як фінансування охорони здоров'я, покращення матеріального становища населення, зростання ефективності ринку праці та модернізація економіки в майбутньому тощо.

Проблема. Сьогодні постає питання, що держава й суспільство мають робити, аби поліпшити життя людей. Згідно із твердженнями ООН, оптимальний рівень людського розвитку є гідний рівень життя, отримання якісної освіти та здорова людина, а також довга тривалість її життя. Окрім того, необхідна політична воля, гарантія прав людини, її активна участь в житті суспільства. Людський потенціал передбачає кількісну оцінку, яка виражається індексом розвитку людського потенціалу. У 90-х роках ХХ ст. Програма Розвитку ООН (ПРООН) увела в публічне звернення поняття індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП). У ньому враховується як економічна, так і соціальна ефективність країн, якість життя населення. Індекс дає зведену оцінку людського процесу, охоплюючи три параметри: 1 довголіття — очікувана тривалість майбутнього життя людини (середнє значення по країні); 2 рівень освіти — комбінація індексу грамотності дорослого населення й сукупної частки учнів серед населення в початкових, середніх, старших класах і вищих навчальних закладах; 3 рівень життя розраховується на базі реального ВВП на душу населення

Питання. Проаналізуйте основні проблеми, що перешкоджають розвитку людського потенціалу в Україні. Наприклад, низька тривалість життя і висока смертність населення; низький рівень фізичного та психічного здоров'я населення під впливом соціальних і екологічних чинників; важке економічне становище дітей, молоді сім'ї та молоді як основних елементів людського потенціалу; негативні тенденції, пов'язані з практичним застосуванням науково-технічних досягнень; нове культурне середовище, що оточує молодь. Які інституційні та програмні заходи Ви плануєте запровадити щодо розвитку людського потенціалу в Україні з метою недопущення критичних негативних соціально-економічних наслідків, зазначених вище?

Практичні завдання до Теми 3.1. Концептуалізація ризиків та криз в економічній та управлінській науках

Ризик – невід'ємна складова людської діяльності, за якої існує невпевненість у результатах того чи того рішення або процесу Існування у «світовому суспільстві ризику» (У.Бек) передбачає й консолідацію зусиль

щодо оцінювання ризиків, управління ними, опрацювання стратегій протидії ризикам на різних рівнях.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Ознайомлення з додатковою інформацією: Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри; за ред. Л.Г. Скокової. Київ: Інститут соціології НАН України, 2021. 295 с (https://i-soc.com.ua/assets/files/journal/monografiya21_04_22.pdf);
- Схарактеризуйте у вигляді презентацій: ризики поглиблення соціально-економічної нерівності, диспропорцій освіти і зайнятості в сучасних соціумах; ризики соціальної напруженості в українських реаліях; цифрові комунікації та участь у культурі: дисбаланси і ризики.

Виконайте завдання:

- Ризик це загроза чи можливість для сучасного публічного управління? Аргументуйте свою думку.
- Запропонуйте з власного досвіду ризики публічного управління в умовах глобалізації.
- Ідентифікуйте ймовірні ризики публічного управління в умовах сьогодення.
- Оцініть ризики за критеріями вірогідності виникнення ризиків і величиною втрат у процесі виникнення ризику. • Складіть карту ризиків та ідентифікуйте критичні ризики.
- Визначте конструктивні та деструктивні фактори, що впливають на процеси глобалізації.
- Запропонуйте план заходів щодо мінімізації, нейтралізації, уникнення ризиків.
- Обґрунтуйте взаємозв'язок процесів управління ризиками та ухвалення ефективних управлінських рішень публічним службовцем.

Практичні завдання до Тем 3.2. Система управління ризиками:

Управління ризиками розглядається як один з найважливіших елементів стратегічного управління і внутрішнього контролю, що забезпечує підвищення якості корпоративного управління, стабільність фінансового становища, підтримку стратегії розвитку. Мета системи управління ризиками - мінімізувати негативний вплив на діяльність зовнішніх і внутрішніх факторів. Система управління ризиками включає в себе: поділ обов'язків між співробітниками з управління ризиками; процедуру управління ризиками; організаційні методи управління ризиками; контроль за управлінням ризиками.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Ознайомлення з додатковою інформацією «What is risk management?» за посиланням: <https://www.ibm.com/topics/risk-management>;
- Дайте відповідь на питання: Why is risk management important?
- Підготуйтеся до доповіді на тему: «Поняття безпеки/небезпеки» або «Ризик, як об'єкт публічного управління».

Практичні завдання до Теми 3.3. Управління ризиками в умовах глобалізаційних викликів

Макрорівневі програми і стратегії передбачають протидію системним ризикам – комплексним, слабо передбачуваним, погано контрольованим, які можуть мати довготривалі негативні наслідки на рівні як окремих соціальних груп чи територій, так і всієї планети. Глобальні системні ризики потребують консолідації зусиль з прогнозування і протидії на наддержавному рівні, рівні міжнародних організацій, інтернаціональних громадських мереж і рухів.

- Усні відповіді на питання по темі;
- Ознайомлення з додатковою інформацією: Шкурат І.В. Трансформаційний розвиток і державне управління в умовах глобалізації (<http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/15-2020/6.pdf>). Назвіть основні напрями впливу глобалізації на державу та державне управління в умовах трансформаційного розвитку.
- Оберіть тему для доповіді з наступного переліку: екологічна криза, соціальна нерівність, криза глобального економічного управління, глобальна культурна криза.

ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

Презентація готується з використанням програмного продукту Microsoft PowerPoint і не повинна перевищувати 20 слайдів, але краще вкласти матеріал у 15-17 слайдах. Тіло слайдів презентації бажано обрати одне для всієї презентації. Можна скористатися шаблонами. В одному слайді доцільно вміщувати не більше, ніж 10 рядків тексту.

Структура виступу:

- тема доповіді, а також ПІБ, курс, спеціальність і форма навчання доповідача (1 слайд);
- актуальність обраної проблеми дослідження (1 слайд);
- основна візуальна інформація за темою, яка доповнюватиме (але не повністю дублюватиме!) виступ доповідача (12-14 слайдів);
- бібліографічний список основних використаних джерел (1-2 слайди).

Кожен слайд має бути викладений чітко, лаконічно і не містити неоднозначних формулювань.

Методи контролю

Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”», погодженого вченою радою НУ “Чернігівська політехніка” (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ “Чернігівська політехніка” від 31.08.2020 р. №26.

Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі: практичні заняття – до 50 балів, підсумковий модульний контроль – до 10 балів.

Семестровий контроль у вигляді заліку проводиться під час сесії у вигляді тестування (максимум 40 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за залік.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (21), він не допускається до складання заліку під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів за видами робіт	
	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	Повнота та своєчасність виконання завдань
Змістовний модуль 1. Базові поняття інституціональних засад публічного управління та адміністрування	0...5	0...10
Змістовний модуль 2. Формування сучасної парадигми публічного управління	0...5	0...15
Змістовний модуль 3. Реалізація концептуальних засад публічного управління та адміністрування	0...5	0...10
Підсумкова поточна оцінка за семестр	15	35

Рекомендована література

Базова

1. Конституція України. К.. Основи, 1996. 54с.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність». [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про захист іноземних інвестицій в Україні». [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua
5. Закон України «Про національну безпеку України». Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/T182469>.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua
7. Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS35837>.
8. Заблоцький Б. Ф. Перехідна економіка. / Б.Ф. Заблоцький. К.: Академвидав, 2004. 512 с.
9. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка: підручник. / Б.Ф. Заблоцький. Львів: Новий світ-2000, 2010. 582 с.
10. Загурська-Антонюк В.Ф. Державне управління національною безпекою в умовах геополітичних трансформацій: монографія. Житомир: Житомирська політехніка, 2020. 334 с.

11. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. 232 с.

12. Економічна безпека та конкурентоспроможність регіонів України: монографія / З. С. Варналій, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук. 2018. 454 с.

13. Практикум з публічного управління та адміністрування : Збірник навч. кейсів для професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / [Н. Алюшина, Ж. Кравченко, Н. Наулік, Я. Турунен, С. Хаджирадєва (заг. ред.) та ін.]. Київ: УШУ, 2022. 160 с.

14. Романюк С.А. Теорія та практика стратегічного управління: монографія / С.А.Романюк. Київ: НАДУ, 2019. 232 с.

15. Управління змінами в публічній сфері: навч.-метод. посібник / [С.К. Хаджирадєва, С.А. Романюк, В.А.Грабовський, І.М.Фищук, Д.М.Букатова]. Київ: НАДУ, 2018. 192 с.

16. Управління ризиками державних програм та проєктів: навч. посібник / [Т.К.Гречко, В.О.Ніколаєв, О.В.Пономареко, С.А.Романюк, С.К.Хаджирадєва]; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка. Київ: Освіта України, 2014. 166 с.

17. Хаджирадєва С. К. Системний аналіз і прийняття рішень в публічному управлінні: навч.-метод. посібник / С.К.Хаджирадєва, Т.К.Гречко. Київ: НАДУ, 2019. 247 с.

18. Черненко Н.М. Ризик-менеджмент у закладах освіти: навч. посібник / Н.М.Черненко. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2020. 116 с.

Допоміжна

1. Антошкін В.К. Сутність соціально-економічної безпеки регіонів та її зв'язок з національною безпекою держави. В.К. Антошкін. Економіка та управління національним господарством: Ахромкін Є. М., Бурбело О. А., Алексєєва А. С., Заблодська Д. В. Економіко - правове забезпечення стратегічного розвитку новоутворених територіальних громад: до обговорення. Економіка та право. № 2 (44). 2016. С. 9-13.

2. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 3 (27). С. 17– 23.

3. Вонсович О. С. Національна безпека України в умовах сучасних геополітичних змін. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2017. № 24(2). С. 18–24.

4. Данченко О.Б., Занора В.О. Проектний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія. Черкаси, 2019. 278 с.

5. Загурська-Антонюк В.Ф. Політично-інформаційні безпекові механізми в українській державній системі у контексті геополітичних змін. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 2 (лютий).

6. Загурська-Антонюк В.Ф. Національна безпека та система державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 5 (травень).

7. Загурська-Антонюк В.Ф. Міжнародна безпека у контексті глобалізації сучасного світу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 13-14. С. 103-109.

8. Гоекономічні сценарії розвитку і Україна : монографія / М. З. Згуровський [та ін.]; ред. А. С. Філіпенко. К. : Академія, 2010. 323 с.

9. Маргасова В.Г., Руденко О.М. Модернізація управлінських інструментів державної політики екологічної безпеки в контексті формування умов економічного зростання України. Держава та регіони. 2021. № 1. С. 185-189.

10. Маргасова В.Г., Руденко О.М., Вітер Д.В. Забезпечення економічної безпеки держави: теоретичні питання конкуренції та конкурентоспроможності. Публічне управління та адміністрування в Україні. 2021. № 23. С. 140-146.

11. Мартинюк В. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і східного партнерства. Київ. 2018. 106 с.

12. Ортинський В. Аналіз нормативно-правової основи забезпечення економічної безпеки. В. Ортинський. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 855. С. 4-12.

13. Руденко О. Куцевол А. Удосконалення системи управління міжнародною технічною допомогою в Україні. Геополітика України: історія і сучасність. 2020. № 2(25). С. 157-164

14. Руденко О.М., Маргасова В.Г. Еколого-економічна компонента ризик-менеджменту в умовах трансформації державної політики національної безпеки Держава та регіони. 2021. №3. С. 109-114.

15. Rudenko O., Takalandze L. The Russian involvement in domestic conflicts of Georgia. Геополітика України: історія і сучасність. 2020. 1(24) С. 103-108.

16. Руденко О., Ющенко Л. Подолання кризових протиріч у впровадженні державно-управлінських інновацій: новітні підходи до формування методології. Геополітика України: історія та сучасність. 2018. № 2(21). ДВНЗ Ужгородський національний університет. С. 230-259.

17. Рудь Н. Використання матриці ризику в управлінні інноваційним проектом. Економічний форум. 2022. № 1(3), 79-88.

18. Стратегія сучасного розвитку України: синтез правових, освітніх та економічних механізмів : колективна монографія / за загальною редакцією професора Старченка Г.В. Чернігів: ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», 2022. 283 с.

19. Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток: наукова доповідь / [Шинкарук Л.В., Бевз І.А., Барановська І.В. та інш.]; за ред. чл.-кор. НАН України Л.В. Шинкарук, НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". К., 2015. 304 с.

20. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

21. Grytsyshen D., Rudenko O., Nonik V., Sergiienko L., Baryshnikova O. (2020) Efficiency evaluation of socially responsible enterprise. Management Science Letters. № 11(2) P. 391-400.

22. Rudenko, Zhytar M., Kodis Y. European perspective of Public Administration in the context of implementation of the Eastern Partnership project in Ukraine. SocioWorld-Social Research & Behavioral Sciences. Tallinn, Estonia. Vol. 03 Iss. 01 2021 P. 139-144.

23. Rudenko O., Zhytar M., Kodis Y., Shturkhetsky S. Performance criteria of the implementation of mechanisms for public administration in economic cooperation of Eastern Partnership countries. SocioWorld-Social Research & Behavioral Sciences. Tallinn, Estonia. Vol. 09 Iss. 03 2022 P. 4-9.

24. Rudenko O., Dyvnych H. Conceptual comprehension of strategies for ensuring social stability in the interests of the citizens and the safety of the state. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. – 2019. – Vol 31; No 1. – P. 173-177. DOI

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». <https://eln.stu.cn.ua>

2. Законодавство України. <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Нормативні акти України. <http://www.nau.ua>

4. Офіційний сайт бібліотеки ім. В. Вернадського. <http://nbuv.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». <http://library2.stu.cn.ua/>

6. Офіційний сайт Верховної Ради України. <http://www.rada.gov.ua>

7. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. <http://www.kmu.gov.ua>